



Μητροπολίτης Βολοκολάμσκ Ιλαρίωνας: ο Κωνσταντινουπόλεως διεκδικεί την εξουσία επί της ίδιας της ιστορίας

Ο Μητροπολίτης Βολοκολάμσκ Ιλαρίωνας, ο Πρόεδρος του Τμήματος Εξωτερικών Εκκλησιαστικών Σχέσεων του Πατριαρχείου Μόσχας, παραχώρησε συνέντευξη στην καθημερινή Σερβική εφημερίδα «Politika».

– Πώς σχολιάζετε την απόφαση της Ιεράς Συνόδου του Οικουμενικού Πατριαρχείου της 11^{ης} Οκτωβρίου; Ποιός θα λειτουργεί πλέον ως συντονιστικό κέντρο των κατά τόπους Ορθοδόξων Εκκλησιών, λαμβάνοντας υπόψη όσα είπατε ότι με τις τελευταίες του αποφάσεις το Οικουμενικό Πατριαρχείο απώλεσε αυτό το δικαίωμα; Ποιός, λ.χ. θα εδύνατο να συγκαλέσει την Πανορθόδοξη Σύνοδο και να προεδρεύει αυτής;

– Οι τελευταίες αποφάσεις της Συνόδου του Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως αποτελούν ωμή παράβαση του εκκλησιαστικού δικαίου. Αποβλέπουν στη νομιμοποίηση των σχισματικών και την εισπήδηση στο κανονικό έδαφος του Πατριαρχείου Μόσχας. Η αντίδραση της Ιεράς Συνόδου της καθ'ήμας Εκκλησίας στις 15 Οκτωβρίου απλώς αποτύπωσε εκείνη την πραγματικότητα, η οποία επήλθε εξαιτίας των ενεργειών της Κωνσταντινουπόλεως. Αφού εισήλθε στην κοινωνία με τους σχισματικούς η Κωνσταντινούπολη η ίδια προσχώρησε στο σχίσμα. Με βαθιά θλίψη και ακολουθώντας τις διαταγές των ιερών κανόνων αναγκασθήκαμε να προχωρήσουμε σε ρήξη με την Εκκλησία Κωνσταντινουπόλεως.

Ο Κωνσταντινουπόλεως, ο οποίος μεταξύ των Προκαθημένων των κατά τόπους Ορθοδόξων Εκκλησιών κατείχε θέση του πρώτου μεταξύ ίσων, αυτή τη στιγμή διεκδικεί τη θέση του «πρώτου άνευ ίσων», του διαιτητή, ο οποίος θεωρεί δικαίωμά του να παρεμβαίνει στα εσωτερικά των κατά τόπους Ορθοδόξων Εκκλησιών με μονομερείς ρυθμίσεις στην εφαρμογή οποιωνδήποτε κανονικών αρχών. Διεκδικεί και την εξουσία επί της ίδιας της ιστορίας, ανακαλώντας τις προ τριών αιώνων ειλημμένες αποφάσεις. Εάν ακολουθούμε αυτή τη νέα αντίληψη του πρωτείου μέσα στην Εκκλησία, ουδεμία εκκλησιαστική απόφαση πλέον δεν μπορεί είναι μόνιμη και αμετάκλητη, ανά πάσα στιγμή μπορεί να ακυρωθεί μονομερώς, με βάση το πολιτικό όφελος ή λοιπές σκοπιμότητες.

Κίνδυνος της διαλύσεως των μακραίωνων θεσμών ολοένα και περισσότερο συνειδητοποιείται τώρα από τους Προκαθημένους και Ιεράρχες των κατά τόπους Ορθοδόξων Εκκλησιών, οι οποίοι τοποθετούνται υπέρ της πανορθόδοξου συζητήσεως του Ουκρανικού. Υπό τις νέες συνθήκες, οι οποίες διαμορφώθηκαν, έχουμε ανάγκη αναζητήσεως νέων και αντίστοιχων προς αυτές μορφών επικοινωνίας μεταξύ των Εκκλησιών.

Είναι δυνατόν ο Κωνσταντινουπόλεως να προεδρεύει μιας Πανορθόδοξου Συνόδου, εάν τα πλέον σημαντικότερα προβλήματα στην Ορθοδοξία οφείλονται στις αντικανονικές δραστηριότητές του; Φρονώ ότι η αποφαιτική επί αυτού απόφαση είναι πρόδηλη. Ο Θρόνος της Κωνσταντινουπόλεως με δυσκολίες, αλλά ωστόσο ασκούσε το συντονιστικό του ρόλο στην Ορθοδοξία κατά το δεύτερο ήμισυ του 20 αιώνα, ενώ τώρα δεν μπορεί πλέον να το κάνει. Το Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως αυτοδιαλύθηκε ως συντονιστικό κέντρο των Ορθοδόξων Εκκλησιών.

– Ποια είναι αυτή τη στιγμή η κατάσταση με τους πιστούς και τον ιερό κλήρο στην

Ουκρανία; Ακούσθηκαν προειδοποιήσεις ότι ελλοχεύει ο κίνδυνος αφαιρέσεων της εκκλησιαστικής περιουσίας (ἐπ’αυτού ειδικότερα δε μίλησαν η Σύνοδος της Ορθοδόξου Εκκλησίας της Εσθονίας και ο Καθηγούμενος της Λάυρας των Σπηλαίων του Κιέβου, ο οποίος πληροφόρησε ότι κατά τις πανηγυρικές εκδηλώσεις μπορούν να προκληθούν επεισόδια βίας) και Εσεΐς ο ίδιος κατ’επανάληψιν προειδοποιούσατε για το ενδεχόμενο της αιματοχυσίας;

– Δεν ήταν ανεδαφικοί αυτοί οι φόβοι, και αυτό μπορούμε να το κρίνουμε από τον αριθμό προσώπων, τα οποία στις 14 Οκτωβρίου συνέλαβε η αστυνομία πλησίον της Λάυρας των Σπηλαίων του Κιέβου και εντός αυτής. Ορισμένοι από όσους κρατήθηκαν βρεθηκαν εξοπλισμένοι. Προφανώς δεν προσήλθαν εκεί για να συμμετάσχουν στη λιτάνευση από τον Προκαθήμενο της Ορθοδόξου Εκκλησίας της Ουκρανίας τον Μακαριώτατο Μητροπολίτη Κιέβου και πάσης Ουκρανίας Ονούφριο.

Παράλληλα, βλέπουμε πώς πλήθος ανθρώπων προσήλθε για να λάβει μέρος στην προσευχή με τον Προκαθήμενό του στο Κίεβο, ενώ χιλιάδες πιστοί συγκεντρώθηκαν στη λατρευτική εκδήλωση και στη Λάυρα του Ποτσάγιεφ, την πρόθεση να καταλάβουν την οποία εξεδήλωσαν επίσης οι εξτρεμιστές. Από διάφορα μέρη δεχόμαστε πληροφορίες ότι οι ενορίτες είναι έτοιμοι να υπερασπισθούν τους Ναούς τους.

Ολόκληρη η Εκκλησία μας προσεύχεται, προκειμένου, με τη βοήθεια του Κυρίου, να αντέξει ο λαός του Θεού στην Ουκρανία σε αυτές τις χαλεπές εποχές και να διαφυλάξουμε την πνευματική ενότητα.

– Τι λέτε για την επιχειρηματολογία την οποία προβάλλει το Οικουμενικό Πατριαρχείο στο θέμα απονομής αυτοκεφάλου στην Ουκρανία; Πρόσφατα ο Πατριάρχης Βαρθολομαίος δήλωσε ότι στο Οικουμενικό Πατριαρχείο ανήκει το αποκλειστικό δικαίωμα απονομής αυτοκεφαλίας και έκανε βήματα προς αυτή την κατεύθυνση επειδή το Πατριαρχείο Μόσχας δεν θεράπευσε την «επώδυνη κατάσταση» στην Ουκρανία.

– Η ιστορικός διαμορφωθείσα πρώτη θέση του Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως στα Δίπτυχα, την οποία κράτησε μετά τη ρήξη μεταξύ Κωνσταντινουπόλεως και Ρώμης, - δεν ήταν πρωτείο εξουσίας, αλλά πρωτείο τιμής - και επομένως δεν του χορηγούσε κάποια ειδικά δικαιώματα στα κανονικά εδάφη των λοιπών κατά τόπους Εκκλησιών. Να θυμίσω ότι ακόμη το 1993 επιτεύχθηκε μια πανορθόδοξη συμφωνία ότι η ανακήρυξη αυτοκεφάλου θα γινόταν μόνο κατόπιν συγκαταθέσεως όλων των κατά τόπους Ορθοδόξων Εκκλησιών. Διαπιστώνουμε ένα προφανές γεγονός: οι ισχυρισμοί περί του δήθεν προσωρινού χαρακτήρος της παραδόσεως της Μητροπόλεως Κιέβου τυγχάνουν ανιστόρητοι, εφόσον ερείδονται επί μιας προκατειλημμένης ερμηνείας του εγγράφου με ιστορία τριακοσίων ετών, το οποίο δεν ημφεσβητείτο στο διάβα των αιώνων από την Κωνσταντινούπολη. Να ενθυμηθούμε ότι επί ετών ο Πατριάρχης Βαρθολομαίος κατ’επανάληψιν προέβαινε σε δηλώσεις περί αναγνωρίσεως ως κανονικού αρχηγού της Ορθοδόξιας στην Ουκρανία του αιιδίμου Μητροπολίτου Βλαδιμήρου και μετέπειτα του Μητροπολίτου Ονούφριου, και όχι εκείνων των αρχηγών του «Πατριαρχείου Κιέβου» και της «Αυτοκεφάλου Ορθοδόξου Εκκλησίας της Ουκρανίας», τους οποίους αποκατέστησε τώρα. Κατά το παρελθόν κατ’επανάληψιν καλούσε τους σχισματικούς διά μετανοίας να επανέλθουν στην Εκκλησία. Να αναφέρουμε ότι η καθ’ήμας Εκκλησία ουδέποτε έπαυσε να καταβάλλει προσπάθειες, βάσει των ιερών κανόνων, να θεραπεύσει το εμπνευσμένο από τις αρχές σχίσμα στην Ουκρανία. Και όμως, να επικεντρωθούμε στο εξής ερώτημα: αυτές οι κινήσεις, στις οποίες προχώρησε η Κωνσταντινούπολη, άραγε οδηγούν στον ανακοινωθέντα σκοπό, δηλαδή τη θεραπεία αυτής της πληγής; Προφανώς, όχι. Αντίθετα, αποβλέπουν στο σίχμα με προεκτάσεις στο πανορθόδοξο επίπεδο, ενθαρρύνοντας τις απόπειρες διακρίσεως σε βάρος της κανονικής Εκκλησίας στην Ουκρανία και προκαλώντας τη θρησκευτική σύγκρουση στην Ουκρανική γη.

Η συνοδικότητα κατά τη λήψη αποφάσεων αποτελεί, μπορούμε να πούμε, κριτήριο, από το οποίο κρίνεται η ορθότητά τους. Έν προκειμένω ο Κωνσταντινουπόλεως δηλώνει για τη μονοκρατικό δικαίωμά του στη λήψη αποφάσεων, που αφορούν άλλες Εκκλησίες. Δεν θεωρεί πλέον τις κατά τόπους Εκκλησίες ως αντικείμενο διεκκλησιαστικών σχέσεων, αλλά τους φέρνει προ τετελεσμένων. Στην απόπειρα σφετερισμού αρμοδιοτήτων, ομοίων με εκείνες του Πάπα Ρώμης την εποχή του Μεσαίωνα, ο Κωνσταντινουπόλεως τοποθετεί τον εαυτό του εκτός εκκλησιαστικού πολιτεύματος, το οποίο διακρίνει την Ορθόδοξη Εκκλησία. Ενώ η κοινωνία με τους σχισματικούς, οι οποίοι δεν μετενόησαν για την αμαρτία του σχίσματος, τον θέτει και αυτόν εκτός κανονικού πεδίου.

Παρατηρείται μια παράδοξη κατάσταση: περιφρονείται το θέλημα των πιστών, οι οποίοι εδώ και σχεδόν τρεις δεκαετίες παραμένουν αφοσιωμένοι στην κανονική Εκκλησία έναντι του σχίσματος, το οποίο υποστήριζαν και εξακολουθούν να υποστηρίζουν οι Ουκρανικές αρχές, ενώ οι εμμένονες στις σχισματικές ενέργειες επιβραβεύονται με την «αναγνώριση» από το Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως και την υπόσχεση του καθεστώτος αυτοκεφαλίας για την υπό σύσταση με τη συμμετοχή τους νέας οντότητας.

Ταυτόχρονα βλέπουμε, ότι παρά τις υποσχέσεις των αρχών να μην σπρώχνουν με τη βία κανένα να προσχωρήσει σε αυτή την οντότητα, η Βουλή αναμένεται να εξετάσει νομοσχέδια, τα οποία σχεδόν νομιμοποιούν τις καταλήψεις Ιερών Ναών και προβλέπουν την αφαίρεση από την κανονική Εκκλησία της ιστορικής επωνυμίας της όπως και λοιπά μέτρα, που στοχεύουν στη διάκριση. Επιπλέον, ο αρχηγός του σχισματικού «Πατριαρχείου Κιέβου» ανοικτά τοποθετείται υπέρ της παραχωρήσεως στην υπό σύσταση νέα οντότητα των αρχαίων Ορθοδόξων ιερών σεβασμάτων των Λαυρών των Σπηλαίων του Κιέβου και του Ποτσάγιεφ. Προ ημερών η αναφορά σε αυτές εντάχθηκαν στην πλήρη «πατριαρχική φήμη» του. Καθίσταται κατανοητό, ότι οι μαζικές απόπειρες αρπαγής Ιερών Ναών και παραχωρήσεως των μεγάλων ιερών σεβασμάτων θα προκαλέσουν δυσαρέσκεια σε πολλούς πιστούς. Ακόμη και τώρα, παρά την ισχύουσα νομοθεσία, διαπράττονται καταλήψεις εκκλησιαστικών κτιρίων με υποστήριξη των εξτρεμιστών. Τι θα γίνει άραγε, με την εξάπλωση παντού αυτών των «επιδρομών»;

– Κατά πόσο το «Ουκρανικό αυτοκέφαλο» είναι εκκλησιαστικό ζήτημα και κατά πόσο πολιτικό; Διατί Σας ερωτώ περί αυτού; Επειδή πολιτικοί παράγοντες, ξεκινώντας από τον Πρόεδρο της Ουκρανίας Πέτρο Ποροσένκο και καταλήγοντας στο ΥΠΕΞ των ΗΠΑ, δήλωσαν την υποστήριξη προς αυτή.

– Ουδεμία αμφιβολία χωρά ότι η «συγκρότηση της μιας ενιαίας αυτοκεφάλου Εκκλησίας της Ουκρανίας» δεν είναι εκκλησιαστικό, αλλά ένα πολιτικό σχέδιο. Γι' αυτό οι ενέργειες προς υλοποίησή του κινούνται ακριβώς στο πολιτικό επίπεδο, παρά τη γνώμη της κανονικής Ορθοδόξου Εκκλησίας της Ουκρανίας, η οποία εκπροσωπεί την πλειοψηφία των Ορθοδόξων χριστιανών της χώρας.

Αδυνατούμε παρά να παραβλέπουμε ότι την πρωταγωνίστρια δύναμη στην υλοποίηση του σχεδίου «αυτοκεφαλίας» αποτελεί ο ίδιος ο Ουκρανός Πρόεδρος Πέτρος Ποροσένκο, ο οποίος προωθεί αυτό στα πλαίσια προετοιμασίας για τις εκλογές, οι οποίες αναμένονται να διενεργηθούν του χρόνου. Εκτός τούτων, η ιδέα αποσχίσεως των Ουκρανών Ορθοδόξων από τη Ρωσική Εκκλησία, τυγχάνει θερμής υποστηρίξεως από ορισμένους κύκλους του αμερικανικού κατεστημένου, το οποίο θεωρεί Ορθοδοξία πρόκληση για τη διαμορφούμενη από αυτούς τάξη πραγμάτων.

Είμαι βέβαιος: δεν είναι των πολιτικών να αποφασίζουν περί της δομής της Εκκλησίας. Πολιτικές συγκυρίες μπορεί να αλλάξουν, και η κανονική διάρθρωση της Εκκλησίας δεν πρέπει να εξαρτάται από το θέλημα των μεν ή των δε πολιτικών παραγόντων. Στις Ευρωπαϊκές χώρες, τις ΗΠΑ, τις λοιπές χώρες αμετάκλητη θεωρείται η αρχή του χωρισμού των θρησκευτικών σωματείων από την

πολιτική εξουσία. Με ποιό, λοιπόν, δικαίωμα ο Πέτρος Ποροσένκο, ο οποίος τοποθετείται υπέρ της «ευρωπαϊκής επιλογής της Ουκρανίας», παρά τη γνώμη της κανονικής Ορθόδοξου Εκκλησίας της Ουκρανίας, διαπραγματεύεται τη συγκρότηση μιας νέας «εκκλησιαστικής» δομής;

Η κανονική Εκκλησία στην Ουκρανία έχει υπερχιλιετή ιστορία ζωής, με αφετηρία την βαπτιστική κολυμβήθρα του Δνείπερου επί του ισαποστόλου ηγεμόνα Βλαδιμήρου. Δεν έχουν δικαίωμα οι κοσμικές αρχές να εξαφανίσουν αυτή την υπερχιλιετή διαδοχή, επιχειρώντας την απόσχιση της Εκκλησίας στην Ουκρανία από την πνευματική ενότητα με το Πατριαρχείο Μόσχας. Παράλληλα να υπενθυμίσω ότι η Ορθόδοξη Εκκλησία της Ουκρανίας απολαμβάνει του καθεστώτος της πλήρους εσωτερικής αυτονομίας.

– Το Οικουμενικό Πατριαρχείο ανακοίνωσε ότι αυτοκεφαλία θα εκχωρείται παντού, όπου προκύψει η ανάγκη. Μήπως να αναμένουμε τότε τη δημιουργία νέων διαιρέσεων εντός της Ορθοδοξίας, εκτός των ήδη υφισταμένων στην Ουκρανία και στο κανονικό έδαφος της Ορθόδοξου Εκκλησίας της Σερβίας: στη Μακεδονία, στο Μαυροβούνιο και ίσως στην Κροατία, εάν κάθε κράτος της περιοχής λάβει το δικό του αυτοκέφαλο;

– Με την απόφασή του η Σύνοδος του Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως κατήργησε τα από αιώνες δικαιώματα και όρια των κατά τόπους Ορθόδοξων Εκκλησιών.

Η Κωνσταντινούπολη εισηγήθηκε νέα τάξη με την οποία από τώρα ένα αίτημα των πολιτικών και σχισματικών θα επαρκεί, προκειμένου να αρθούν οι από αιώνες συμφωνίες μεταξύ των Εκκλησιών, ο σχισματικοί να αποκατασταθούν και οι «εκκλησίες», τις οποίες δημιούργησαν, να λάβουν καθεστώς «αυτοκεφαλίας». Αυτή η προσέγγιση δεν περιορίζεται μόνο με την Ουκρανία, και οι λοιπές Εκκλησίες διατρέχουν τον κίνδυνο.

Σε αυτό το σημείο να υπενθυμίσω ότι με την αποκατάσταση του Ντενισένκο και των οπαδών του η Κωνσταντινούπολη εκ των πραγμάτων εισήλθε σε κοινωνία με όσους κοινωνούσε το «Πατριαρχείο Κιέβου». Είναι ειδικότερα δε «η Ορθόδοξη Εκκλησία του Μαυροβουνίου» του ψευδομητροπολίτου Μιχαήλ Ντεντέιτς, με τον οποίο συλλειτουργήσε ο Φιλάρετος ο ίδιος και έστειλε τους «ιεράρχες» του να συλλειτουργήσουν μαζί του.

Συνεπώς, εάν από σχισματικούς στην Ουκρανία προκύψει μια «τοπική εκκλησία» η οποία θα λάβει το αυτοκέφαλο, ενώ οι κατά τόπους Ορθόδοξες Εκκλησίες δεν θα απαντήσουν επαξίως, δεν θα υπάρχουν εμπόδια για την Κωνσταντινούπολη το ίδιο σχέδιο να υλοποιήσει και σε άλλες χώρες.

– Ποιές είναι οι σχέσεις του Πατριαρχείου Μόσχας με την Ορθόδοξη Εκκλησία της Σερβίας; Όταν προχώρησε το «ουκρανικό» μέρος του κοινού, ακολουθώντας τους άλλους διατύπωσε απόψεις για την ισχυρή επιρροή της Μόσχας στην Ορθόδοξη Εκκλησία της Σερβίας και ότι ο Σέρβος Πατριάρχης στη συνάντηση με τον Πατριάρχη Βαρθολομαίο θα είχε ρόλο του απεσταλμένου της Ρωσικής Εκκλησίας. Παρόμοιες εκτιμήσεις ακούσθηκαν κάποτε και σε σχέση με την επίσκεψη του Πάπα στη Σερβία, όταν ισχυρίσθηκαν ότι δεν θα ήταν εφικτό εξαιτίας αντιδράσεως του Πατριαρχείου Μόσχας.

– Η λέξη «επιρροή» προέρχεται από την πολιτική ορολογία και δεν ταιριάζει για την περιγραφή των σχέσεων μεταξύ των Ορθόδοξων Εκκλησιών Σερβίας και Ρωσίας, οι οποίες συνδέονται με μακραίωνες δεσμούς αδελφικής αγάπης. Ακόμη ο ιδρυτής της Σερβικής Εκκλησίας Άγιος Σάββας εκάρη μοναχός στο Ρωσικό Αγιορειτικό μοναστήρι, ενώ ολόκληρη σειρά ιστορικών αξιοθέατων του Βελιγραδίου είναι έργο των Ρώσων εμιγκρέδων, για τους οποίους η Γιουγκοσλαβία αναδείχθηκε σε δεύτερη πατρίδα τους. Έχουμε πολλά κοινά στοιχεία, οι Εκκλησίες μας μοιράζονται μια κοινή ιστορία, μια κοινή ιστορική εμπειρία, και έχουμε κοινές θεωρήσεις πολλών πραγμάτων. Φυσικά ότι

με όλα αυτά διατηρούμε στενές αδελφικές επαφές, επιδιώκοντας να βοηθούμε ο ένας τον άλλο. Αυτό αποτελεί μαρτυρία κοινής πίστεως, η οποία η μαρτυρία δεν υπόκειται σε πολιτικές συγκυρίες του αιώνας τούτου. Τη φυλάσσουμε με ευλάβεια και θα την κληροδοτήσουμε στις επόμενες γενιές.

Παράλληλα, είμαι βέβαιος ότι όταν η Ορθόδοξη Εκκλησία της Σερβίας και ο Προκαθήμενός της αποτιμούν δικαιολογημένως τα γενόμενα σήμερα στην Ουκρανία, δεν κινούνται από την επιθυμία να ευαρεστήσουν τους Ρώσους, αλλά από την επιθυμία να υπερασπισθούν το κανονικό δίκαιο της Ορθοδοξίας, η απομάκρυνση από το οποίο είναι ολέθρια για όλες τις Εκκλησίες.

Μια πηγή: <https://mospat.ru/gr/news/46983/>